Amigoe. - (4 oktober 2014), p. 5

OPINIE

Rapport Cft over de Arubaanse overheidsfinanciën

ORANJESTAD — Het konijn is uit de hoge hoed en de onderste steen is boven. Alle sussende woorden van de regering over de overheidsfinanciën de laatste jaren waren opportuun. Ze bleken niet gebaseerd te zijn op de werkelijkheid. Het rapport van de Cft over de Arubaanse overheidsfinanciën van 12 september 2014 lijkt in veel opzichten op het recente integriteitsrapport over St. Maarten.

door **Renée van Aller en John de Vries**

Aruba ondervond enige hinder van de financiële wereldcrises en de sluiting van de olieraffinaderij. De Keynesiaanse economische aanpak door de regering heeft de afgelopen jaren geleid tot het tegendeel van wat de regering beoogde. In plaats van welvaart zijn torenhoge schulden opgebouwd. De Keynesiaanse theorie is een economische theorie die op de ideeën van de Engelse econoom John Maynard Keynes (1883-1946) is gebaseerd. De Keynesiaanse economie bevordert een gemengde economie, waarin zowel de overheid als de privésector een belangrijke rol spelen. Keynes legde de nadruk op de vraagzijde. Keynes was tijdens de crisis van de jaren dertig van de vorige eeuw een van de redders van het kapitalisme met zijn theorie dat de regering de economie moet stimuleren. Zijn naam werd synoniem voor hoge staatsschulden en een verstikkende overheid. Wat te doen als de binnenlandse en buitenlandse vraag uitvalt, zoals nu in Nederland? Kan de vraagzijde worden versterkt door de overheid en zo ja, moet er dan geen sprake zijn van een gediversifieerde economie? Of moet de vraag versterkt worden door lagere werkloosheid, hogere lonen en lagere productiekosten? In ieder geval moeten oorzaak en gevolg steeds bewaakt worden. Dat gebeurde onvoldoende in Aruba. De overheid leende om allerlei projecten te financieren die nauwelijks winst opleverden en die ook geen wezenlijke bijdrage leverden aan de lokale werkgelegenheid.
Een vermijdbare financiële ramp heeft Aruba getroffen. Nederland zucht onder een onroerend goedbel (gevuld met vastgoed en ondergelopen hypotheken). Aruba is getroffen door een krediet(lucht)bel en heeft de hoogste staatsschuld van het gehele Koninkrijk. De financiële crisis is zo acuut dat drastische bezuinigingen noodzakelijk zijn. Het is dan ook volstrekt onbegrijpelijk dat parlementariërs recent hun arbeidsvoorwaarden nog verder verfraaiden, terwijl ze nauwkeurig en voortdurend nalieten hun neveninkomsten op te geven. Hoezo transparantie en *ley pa un ley pa tur*? Geld slijt door een teveel aan schulden. Er is steeds minder geld beschikbaar om de noodzakelijke overheidstaken te verrichten. Te betalen rente op geleend geld legt een steeds groter beslag op de algemene middelen, aflossing vindt niet plaats. Een zeer ongezonde situatie.

Hedendaagse misstanden en toekomstig onheil

Vooruitlopend op een mogelijke wereldwijde kredietbel, kan worden vastgesteld dat Aruba nu al op een kredietbel zit, die dreigt te ontploffen. Indien Nederland het mogelijk maakt voor Aruba om goedkoop te lenen, dan zal die bel nog groter worden omdat de regering nog meer gaat lenen.
De bestaande kredietbel kan worden verergerd door de zeer lage rentes in de USA en Europa en de vlucht van beleggers in aandelen, waardoor staatsobligaties minder worden gekocht. Door die en andere ontwikkelingen kan een plotselinge omslag plaatsvinden die leidt tot een schielijke rentestijging. Als dat gebeurt, komt Aruba met de nog groeiende hoge staatsschuld in dermate grote problemen dat het land bankroet dreigt te gaan, zoals Detroit. Hoe moet dit debt-jubilee worden verminderd, anders dan door de broekriem aan te halen en als eersten door onze bestuurders. 25% minder honorarium als goed begin?
De huidige regering dacht haar financiële problemen op te lossen door de te verwachten economische groei, waardoor de overheidsinkomsten vanzelf zouden groeien. Deze verwachting is gebaseerd op de groei van het toerisme. Het IMF en nu ook de Cft waarschuwden dat de groei van het toerisme bijna voorbij is. De huidige markten zijn verzadigd, door de geringe oppervlakte van het eiland, de te hoge prijzen en het niet adequaat inspelen op economische ontwikkelingen. De oplossing van de overheidschuldenproblematiek door het realiseren van hoge overheidsinkomsten via stijgende economische groei zal een luchtkasteel blijven. Uit het rapport blijkt ook dat de manier waarop de regering de PPP-constructies uitvoerde, volgens het Cft niet correct was. Die projecten leggen vanaf 2019 een (te) zwaar financieel beslag op de Landsbegroting. De niet productieve PPP-projecten moeten dus niet worden gestart en de al gestarte projecten zullen zo snel mogelijk beëindigd moeten worden. De kosten daarvan zullen immens hoog zijn en hoe moet dat worden gefinancierd?
Het Cft berekende dat het zeker 20 jaren zal duren voordat de overheidsschulden op een meer aanvaardbaar niveau komen van ± 40% van het GDP. De huidige regering heeft dus het financiele kader voor de komende 20 jaar vastgelegd.
De kleinschaligheid van de Caribische delen van het Koninkrijk is altijd onderschat. Aruba is te vergelijken met een "stad" van 100.000 inwoners. Hoeveel (onafhankelijke) hoogopgeleide en capabele mensen (waaronder bestuurders) levert zo'n stad op? Bij het onderwijs is het nog altijd noodzakelijk leerkrachten van elders aan te trekken. Voor deskundigen op allerlei gebied moet een beroep worden gedaan op Nederland. Rechters en leden van het Openbaar Ministerie komen vaak uit Nederland, mede om de onafhankelijkheid te waarborgen. Bovendien wordt onvoldoende geïnvesteerd in het onderwijs en is het opleidingniveau van de bevolking nog steeds laag.

Spelen met vuur

Het Cft stelt dat organen zoals de Raad van Advies, de Algemene Rekenkamer, maar ook de Centrale Accountantsdienst van het Land Aruba, onderbezet zijn en hun onafhankelijkheid versterkt dient te worden. Ook zou de overheid de adviezen van deze organen regelmatiger moet opvolgen.
In het Caribische deel van het Koninkrijk hebben alle eilanden dezelfde problemen en is er te vaak sprake van belangenverstrengeling. Het financieel beheer van alle eilandsoverheden moet op peil worden gebracht en gehouden. Gedacht zou kunnen worden aan een Koninkrijksrekenkamer, een Koninkrijksraad van Advies en een Koninkrijksplanbureau om regeringsplannen en begrotingen na te rekenen op oorzaak en gevolg en te voorkomen dat allerlei constructies worden bedacht om kostenposten elders onder te brengen dan op de begroting.
Als er intensief wordt bezuinigd zal de werkgelegenheid verder afnemen, evenals de binnenlandse vraag. Dat zal ook gevolgen hebben voor de overheidsinkomsten die zullen nog verder dalen evenals de economische groei. Ook alle voorgenomen belastingen zullen daar nauwelijks verbetering inbrengen. De overheid zou er tevens goed aan doen, duidelijk uit te leggen aan de bevolking waarom al die draconische maatregelen nodig zijn. Zij zullen zelf tastbaar het goede voorbeeld moeten geven. In hoeverre kan de minister van Financiën deze bezuinigingen realiseren? Hij zal wel bereid zijn om in te grijpen, maar wat wil de regering? Wij vrezen dat de regering vast blijft houden aan een aanname die niet correct is om verder gezichtsverlies te voorkomen. Door de chaos te beschrijven stelde het Cft orde op zaken. Wie volgt?

Renée van Aller en John de Vries schrijven regelmatig voor Amigoe. Vanuit hun juridische, bestuursrechtelijke, wetgevende en financieel economische kennis en ervaring toetsen ze de theorie in de praktijk. Renée werkte als jurist lange tijd voor de Universiteit van Aruba en de Arubaanse overheid. John J.P. de Vries was jarenlang werkzaam als jurist bij de overheid. Zij presenteren een analytisch, vakbekwaam en onderbouwd oordeel op actualiteiten.